

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

ДУДАШ М.Г. - аспірантка, Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0390-2659>.

УДК 349.42:338.43(4-67)

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2026.1.31>

У статті досліджено європейський досвід правового регулювання стимулювання розвитку підприємництва на сільських територіях. Проаналізовано основні підходи Європейського Союзу до формування політики розвитку сільських територій, зокрема в межах Спільної аграрної політики ЄС (CAP). Розглянуто інституційні та нормативно-правові механізми підтримки підприємництва, роль структурних фондів ЄС, а також ключові напрями фінансування програм розвитку сільських територій. Особливу увагу приділено підтримці малого та середнього підприємництва, залученню молодих фермерів та диверсифікації економічної діяльності на сільських територіях. Визначено основні пріоритети європейської моделі сталого розвитку сільських територій, що базується на економічній стійкості, екологічній збалансованості, соціальній інклюзії та інституційній підтримці. Зроблено висновки щодо можливостей використання європейського досвіду в процесі вдосконалення державної політики України у сфері стимулювання підприємництва та розвитку сільських територій в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: сільські території, підприємство, державна підтримка, аграрна політика, Європейський Союз, сталий розвиток, Спільна аграрна політика ЄС.

Постановка проблеми

Сталий розвиток сільських територій є одним із ключових напрямів сучасної аграрної політики держав. Для України ця проблема набула особливої актуальності у

зв'язку з процесами європейської інтеграції, необхідністю відновлення економіки в умовах війни та подоланням соціально-економічних диспропорцій між міськими та сільськими територіями. Важливим інструментом забезпечення життєздатності сільських територій виступає розвиток підприємництва, зокрема малого та середнього бізнесу, який сприяє створенню робочих місць, диверсифікації економічної діяльності та підвищенню рівня життя населення.

У країнах Європейського Союзу стимулювання підприємництва на сільських територіях здійснюється на основі комплексної правової та інституційної системи, сформованої в межах Спільної аграрної політики ЄС. Водночас для України важливим є дослідження та адаптація відповідного європейського досвіду з урахуванням національних особливостей правового регулювання аграрної сфери та розвитку сільських територій.

Мета дослідження

Метою дослідження є аналіз європейського досвіду правового регулювання стимулювання розвитку підприємництва на сільських територіях, а також визначення основних напрямів використання відповідних механізмів у процесі вдосконалення державної політики України в умовах євроінтеграції.

Стан опрацювання проблематики

Питання правового забезпечення розвитку сільських територій та державної

підтримки підприємництва в аграрному секторі досліджувалися в працях багатьох українських і зарубіжних учених. Значний внесок у дослідження проблем правового регулювання аграрної політики, розвитку сільських територій та державної підтримки аграрного виробництва зробили такі науковці, як В. І. Андрейцев, О. О. Погрібний, Н. Р. Малишева, А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В. М. Єрмоленко та інші. Окремі аспекти розвитку підприємництва на сільських територіях, інституційного забезпечення аграрної політики та впровадження європейських стандартів у сфері сільського розвитку досліджували також М. О. Скорик, О. М. Бородіна, В. В. Юрчишин та інші науковці. Водночас питання комплексного аналізу європейського досвіду правового регулювання стимулювання підприємництва на сільських територіях та можливостей його використання в Україні потребують подальшого наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу

Починаючи з підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році, Україна розпочала процес поступової гармонізації чинних стандартів та політик з існуючими в Європейському Союзі. З наданням 23 червня 2022 року Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу та з ухваленням 14 грудня 2023 року рішення про початок переговорів щодо вступу України до Європейського Союзу цей процес значно інтенсифікувався, і наразі від України очікується імплементація не тільки актів законодавства, визначених Угодою про асоціацію, але всіх актуальних актів законодавства Європейського Союзу в тій чи іншій сфері, у тому числі і в аграрній.

8-10 вересня 2025 року Україна провела двосторонні зустрічі з Європейською комісією в рамках процедури офіційного скринінгу відповідності законодавства України актам права ЄС за переговорним розділом 11 «Сільське господарство та розвиток сільських територій». Серед іншого, вони стосувались і таких сфер, як схеми підтримки аграрного сектору та інші види допомоги та національна політика підтримки розвитку сільських територій, імплементація acquis

ЄС у яких є критично важливими для функціонування в майбутньому Спільної аграрної політики ЄС (CAP)¹.

Слід почати з того, що загалом у світі на сьогодні застосовуються дві концептуальні моделі державної підтримки розвитку сільського господарства і сільських територій: перша притаманна США, Мексиці, Новій Зеландії тощо, і полягає в реалізації різноманітних програм підтримки незалежно одна від одної, тоді як у другій, притаманній для Європейського Союзу, а також деяких інших держав (Канада, Туреччина), механізми та інструменти державної підтримки є усталеними і закріплені законодавчими актами².

Агропромислове виробництво протягом століть сприяло створенню, підтримці та розвитку унікальної сільської місцевості, ландшафтів, екологічна цілісність та мальовнича цінність робить сільські регіони привабливими не лише для створення підприємств, а й для проживання, туристичної й рекреаційної діяльності³.

Не в останню чергу такої збалансованості розвитку сільських територій у державах-членах Європейського Союзу сприяє централізована на рівні ЄС Спільна аграрна політика (Common Agricultural Policy, CAP) – одна з найстаріших загальноєвропейських політик Європейського Союзу, яку було започатковано ще за 30 років до Маастрихтського договору і утворення ЄС у сучасному вигляді – у 1962 р. – з метою забезпечення людства їжею за доступними цінами та одержання фермерами справедливої заробітної платні за їхню працю⁴.

¹ Україна та ЄС розпочали скринінг за останнім Кластером, що присвячений сільському господарству. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-ies-rozpochaly-skryninh-za-ostannim-klasterom-shchoprivsviacheniy-silskomu-hospodarstvu>

² Колесников В. І. Світовий досвід розвитку сільських територій / В. І. Колесников // Ефективна економіка. – 2014. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2956>

³ Лендел М.А. Зарубіжна практика управління розвитком сільських територій: трансформація досвіду для України // АгроІнком. – 2012. – № 4–6. – С. 66–74.

⁴ Ушакова К.В., Сахарнацький В.В. Механізм стимулювання розвитку сільських територій і можливості його імплементації в Україні. DOI: 10.33730/2310-4678.3.2022.266560

За більш ніж півстоліття свого існування Спільна аграрна політика ЄС еволюціонувала від політики, яка стосувалася підтримки фермерського сектору, до політики, спрямованої на багатоаспектні ролі сільського господарства в суспільстві⁵. Нараз CAP визначає три пріоритетні напрями дій, спрямовані на захист і підтримку сільської спадщини ЄС:

- збереження та розвиток “природних” сільськогосподарських і лісгосподарських систем, а також традиційних сільськогосподарських ландшафтів;
- управління й користування водними ресурсами;
- боротьба зі змінами в кліматі⁶.

Отже, станом на сьогодні, рівноцінним компонентом CAP поряд з підтримкою сільського господарства є розвиток сільських територій як таких. Відповідно, як фінансова, так і нефінансова підтримка в рамках CAP також складається з двох блоків – перший блок охоплює прямі щорічні виплати фермерам та ринкові заходи, тоді як другий спрямований на досягнення збалансованого територіального розвитку й підтримання екологічнобезпечного сільськогосподарського сектору, а також сприяння конкурентоспроможності та інноваціям⁷.

Як зауважує М.О. Скорик, на сьогодні європейська модель сталого розвитку сільських територій базується на інтегрованому підході, який включає в себе чотири нижченаведені компоненти:

- економічна стійкість: відмова від суто аграрної спеціалізації сільських територій на користь диверсифікації економічної діяльності – розвиток «зеленого» туризму, сфери обслуговування, ремісництва та інших форм підприємництва, локальних ринків тощо;
- екологічна збалансованість: впровадження екологічно безпечних технологій

⁵ Там само – с. 61.

⁶ Лендел М.А. Зарубіжна практика управління розвитком сільських територій: трансформація досвіду для України // АгроІнком. – 2012. – № 4–6. – С. 66–74.

⁷ Sgueo, G., Tropea, F., Augere-Granier, Marie-Laure. How The EU Budget Is Spent: Common Agricultural Policy. URL: <https://epthinktank.eu/2016/07/20/how-the-eu-budget-is-spent-common-agricultural-policy/>

та практик, які сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля та збереженню біорізноманіття – органічне землеробство, раціональне використання природних ресурсів, впровадження відновлюваних джерел енергії тощо;

- соціальна інклюзія та розвиток людського капіталу: активна участь місцевих громад у процесах прийняття рішень, що стосуються розвитку їх територій, підвищення рівня освіти та професійної підготовки населення;

- інституційна підтримка: як на рівні ЄС, так і в окремих державах-членах впроваджено численні програми та ініціативи, які надають підтримку сталого розвитку сільських територій⁸.

Так, у сфері підтримки сільських територій у ЄС діють такі інституції, як Європейська мережа сільського розвитку (European Network for Rural Development, ENRD) та її структурний підрозділ – Європейська мережа оцінки сільського розвитку (European Evaluation Network for Rural Development, EENRD), Європейська асоціація з питань сільського розвитку і відновлення села (European Association for Rural Development and Village Renewal, ARGE), Руральність – навколишнє середовище – розвиток (Ruralit–Environment–Development, RED) – організацію, яка забезпечує взаємодію сільських та міських поселень, бере участь у дослідженні сільського розвитку тощо. Крім того, утворені також більш вузькоспеціальні інституції, такі як Європейська федерація дорадчих служб (European Federation of Agricultural Consultants, EFAC), яка здійснює координацію діяльності профільних експертів, або Європейська асоціація гірських територій (European Association of Mountain Areas, EUROMONTANA), яка опікується підтримкою сільських громад, розташованих у гірських територіях⁹.

Водночас, окремі завдання у сфері стимулювання підприємництва на сільських

⁸ Скорик М.О. Європейський досвід забезпечення сталого економічного розвитку сільських територій. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-29>

⁹ Краєвська Г.О. Європейський досвід соціального розвитку села: актуальні практики для України. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2019.04.116>

територіях покладено і на інші Генеральні Директорати, такі як Генеральний директорат з питань кліматичних дій (DG CLIMA) (екологізація сільського господарства та боротьба зі змінами клімату); Генеральний директорат з питань внутрішнього ринку, промисловості, підприємництва та малих та середніх підприємств (DG GROW) (політики підтримки малих та середніх підприємств (МСП), включаючи сприяння доступу до фінансування та світових ринків для компаній ЄС); Генеральний директорат з питань регіональної та міської політики (DG REGIO) (підтримка економічного та соціального розвитку всіх регіонів Європейського Союзу, зокрема, у рамках політики згуртування) тощо¹⁰.

У свою чергу, з точки зору нормативно-правового забезпечення, основою Спільної аграрної політики ЄС є три фундаментальні акти права ЄС:

1) Регламент ЄС 2021/2115 від 2 грудня 2021 року, яким встановлюються правила підтримки національних стратегічних планів, які розробляються країнами-членами ЄС у рамках Спільної аграрної політики (CAP Strategic Plans) і фінансуються Європейським фондом гарантування сільського господарства (EAGF, European Agricultural Guarantee Fund) та Європейським сільськогосподарським фондом для сільського розвитку (EAFRD, European Agricultural Fund for Rural Development) – є фундаментальним документом CAP, який визначає її зміст та основні принципи;

2) Регламент ЄС 2021/2116 від 2 грудня 2021 року щодо фінансування, управління та моніторингу спільної аграрної політики;

3) Регламент ЄС 2021/2117 від 2 грудня 2021 року, який містить норми щодо зміни статусу окремих продуктів (переважно вина) на внутрішньому ринку та в експортних операціях, які впливають із норм базового Регламенту ЄС 2021/2115. Так, що стосується першого з зазначених актів – Регламенту 2021/2115 – у частині, що прямо чи опосередковано стосується стимулювання підприємництва (у тому числі в несільсько-

господарських видах діяльності) на сільських територіях, він встановлює, зокрема, такі напрями підтримки, як підтримка становлення молодих та інших нових фермерів, бізнес-стартапів, інструментів управління ризиками, кооперації, обміну знаннями та поширення інформації¹¹.

У контексті демографічних проблем українських сільських територій неможливо не відзначити, що сільськогосподарський сектор Європейського Союзу так само стикається з демографічними проблемами, такими як дефіцит молодих фермерів, що підриває його довгострокову стійкість. Такі традиційні для сільської місцевості чинники, як обмежений доступ до землі і кредитів, відсутність сільської інфраструктури тощо, не сприяють заохоченню європейської молоді до кар'єри в сільському господарстві¹². З огляду на це, в аграрній політиці ЄС окреме місце займають різноманітні форми підтримки та стимули для сприяння залученню молодих людей до сільськогосподарського бізнесу, які реалізуються здебільшого за кошти EAFRD – зокрема, молоді фермери отримують 25% надбавки до прямої допомоги, виділеної їхній фермі протягом п'яти років у рамках проекту “Молодий фермер”, а також мають доступ до заходів підтримки економічного, екологічного та інноваційного характеру, які держави-члени можуть вибрати для включення до національних програм розвитку сільської місцевості¹³.

У той самий час, на окремі заходи стимулювання підприємництва на сільських територіях так само поширюють свою дію і інші структурні фонди ЄС, які охоплюються так званою Політикою згуртованості. У 2021-2027 рр. на Політику згуртованос-

¹⁰ EU Commission: Departments and executive agencies. URL: https://commission.europa.eu/about/departments-and-executive-agencies_en?page=0

¹¹ Л. Старікова. Спільна аграрна політика ЄС і задоволення України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства). URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf

¹² Supporting Young Farmers in the EU. URL: <https://epthinktank.eu/2015/06/19/supporting-young-farmers-in-the-eu/>

¹³ Ушакова К.В., Сахарнацький В.В. Механізм стимулювання розвитку сільських територій і можливості його імплементації в Україні. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2022.266560>

ті буде використано третину бюджету ЄС (372,6 млрд євро), а разом зі співфінансуванням державами-членами – понад 545 млрд євро¹⁴. Зазначені кошти будуть розподілені через чотири структурні фонди:

1) **Європейський фонд регіонального розвитку** – найбільший інструмент, через який витрачається майже половина всіх коштів, виділених на структурні фонди – понад 300 мільярдів євро, та який фінансує проекти, спрямовані на зменшення дисбалансу між регіонами і соціальними групами [9]. Цілком природньо, що в більшості країн ЄС саме регіони з переважно сільським населенням зазвичай є менш економічно спроможними, а отже, належать до основних бенефіціарів ЄФРР.

2) Фінансування заходів з розвитку сільських територій здійснюється також за рахунок коштів **Європейського соціального фонду (ESF)**, який відповідно до Регламенту ЄС № 2021/2115 може підтримувати спільноти місцевих стратегій розвитку сільських територій, місцеві ініціативи в області зайнятості, включаючи зайнятість молоді, виховання і соціальної інтеграції¹⁵. На період 2021-2027 років бюджет зазначеного фонду становить понад 135 мільярдів євро¹⁶. Близько 7 % від цієї суми в минулому бюджетному періоді (2014-2020) було виділено на розвиток саме сільських територій¹⁷.

3) Підтримку сільських територій у ЄС також здійснює **Фонд згуртованості ЄС**, який передбачає підтримку адаптації та розвитку сільських територій, за умови, що підтримувані проекти мають екологічну складову¹⁸. Особливістю цього фонду є те,

що фінансуються з нього лише ті держави-члени ЄС, у яких валовий національний дохід на душу населення нижчий від 90% середнього рівня країн-членів ЄС. У період 2021-2027 року такими державами є країни Центральної та Східної Європи, Балкан, а також Португалія. Обсяг зазначеного фонду в поточному періоді – понад 49 мільярдів євро¹⁹. За практикою попереднього періоду, близько 7,5 % бюджету фонду було витрачено на розвиток сільських територій (переважно – розбудову їхньої транспортної та енергетичної інфраструктури)²⁰.

4) **Фонд справедливого переходу (Just Transition)** – є новим структурним фондом ЄС, який підтримує проекти так званого «зеленого переходу», тобто відмову від вичерпного палива і рух до кліматичної нейтральності, та має обсяг фінансування понад 25 мільярдів євро на 2021-2027 роки²¹. У контексті стимулювання підприємництва на сільських територіях кошти зазначеного фонду можуть бути спрямовані, приміром, на започатковані на таких територіях проекти відновлювальної енергетики – зокрема, біопалива, що є характерним якраз для сільських місцевостей.

Таким чином, станом на сьогодні основним інструментом підтримки сільського господарства та сільських територій на рівні ЄС є, як і раніше, Спільна аграрна політика, яка передбачає як прямі дотації сільськогосподарським товаровиробникам, так і фінансування заходів із соціального, інфраструктурного та інституційного розвитку сільських територій у цілому. У той самий час, ті чи інші заходи стимулювання підприємництва, у тому числі несільськогосподарського, на сільських територіях можуть бути профінансовані в рамках будь-якого зі структурних фондів Політики згуртованості ЄС.

Так, протягом бюджетного періоду 2014-2020 років частка фінансування з коштів ЄС у країнах-сусідках України –

¹⁴ Ю. Третяк. Про систему планування і фінансування в рамках Політики згуртованості ЄС на програмний період 2021-2027 рр. URL: <https://komsamovr.gada.gov.ua/uploads/documents/44078.pdf>

¹⁵ Шпортюк Н.Л. Європейський досвід державного регулювання інноваційного розвитку агропромислового комплексу. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.3.22

¹⁶ Д. Ливч, Ю. Шаїпова, О. Костриба. Що таке структурні фонди ЄС та що про них потрібно знати українцям. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/05/10/7161350/>

¹⁷ Шпортюк Н.Л. Згадана праця.

¹⁸ Шпортюк Н.Л. Європейський досвід державного регулювання інноваційного розвитку агропромислового комплексу. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.3.22

¹⁹ Д. Ливч, Ю. Шаїпова, О. Костриба. Що таке структурні фонди ЄС та що про них потрібно знати українцям. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/05/10/7161350/>

²⁰ Шпортюк Н.Л. Згадана праця.

²¹ Д. Ливч, Ю. Шаїпова, О. Костриба. Згадана праця.

Польщі, Угорщині, Словаччині та Румунії – складала щонайменше 2/3 (у Польщі – 8,5 млрд євро із загального обсягу в 13,5 млрд, у Румунії – 8,1 млрд євро з загального обсягу в 9,5 млрд, у Словаччині – 1,5 млрд євро з загального бюджету в 2,1 млрд євро, в Угорщині – 3,4 млрд євро з загального обсягу в 4,2 млрд євро)²².

Так, розробляючи власні програми розвитку сільських територій відповідно до своїх потреб, кожна країна-член ЄС має забезпечити їх відповідність принаймні чотирьом з шести загальних пріоритетних цілей ЄС:

- сприяння передачі знань та інновацій у сільське господарство, лісове господарство та сільські місцевості;

- підвищення життєздатності та конкурентоспроможності всіх видів сільського господарства, а також просування інноваційних фермерських технологій, збалансоване управління лісовим господарством;

- сприяння продовольчої організації, підтримка благополуччя тварин і управління ризиками в сільському господарстві;

- відновлення, збереження і зміцнення екосистем, пов'язаних з сільським і лісовим господарствами;

- підвищення ефективності використання ресурсів в аграрному, харчовому, лісовому секторах;

- сприяння соціальній інтеграції, скорочення бідності та економічний розвиток у сільській місцевості²³.

Виходячи з наведених пріоритетів, природно, що в більшості європейських країн переважна увага приділяється проектам за напрямом сталого зростання, у якому основним акцентом є екологізація місцевого розвитку, а «другим пріоритетом» – соціальний компонент, питома вага якого в структурі загальних витрат відзначається високою варіативністю – від 6 % у Данії до 33 % у Болгарії²⁴. Знову ж таки, простежується тенден-

ція переважання «екологічного пріоритету» в більш економічно розвинених державах-членах (наприклад, відновлювальні джерела енергії в сільській місцевості є одним з основних пріоритетів для Німеччини, органічне землеробство – для Франції, стале управління водними та лісовими ресурсами – для Швеції тощо), тоді як, приміром, основним акцентом аграрної політики в Польщі є розвиток сільських громад через місцеві ініціативи та активну участь громадян у рамках програми LEADER²⁵.

На особливу увагу щодо соціального розвитку села заслуговує досвід Німеччини. Зокрема, для активізації громадянської ініціативи на локальному рівні країна активно використовує програмну підтримку, орієнтовану на цільові категорії домогосподарств або громадян. Наприклад програма «Домогосподарства, у яких живе декілька сімейних поколінь» (дві третини з них мешкає в невеликих територіальних громадах), програма «Активний пенсіонер», яка підтримує залучення людей пенсійного віку до розвитку локальних муніципальних утворень²⁶. Остання з наведених програм для України, з її традиційно старіючим сільським населенням та поглибленням демографічної кризи внаслідок війни, є особливо актуальною не лише як засіб підтримки людей похилого віку, а передусім і як джерело залучення додаткової робочої сили для підприємств на сільських територіях.

У рамках умов уніфікації здійснюється законодавче та організаційне забезпечення адаптації малого підприємництва до загальних умов конкуренції, розробка цільових програм підтримки малого підприємництва в конкурентному середовищі. На мале підприємництво орієнтовані такі фінансові інститути, як Європейський інвестиційний банк, Європейський інвестиційний фонд, експериментальний проєкт «Початковий капітал», проєкт «Євротекскапітал», а також

²² В. Головань. Європейський досвід законодавчого регулювання державної підтримки та розвитку сільських населених пунктів. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28937.pdf> – С. 10-13.

²³ Там само. – С. 4

²⁴ Краєвська Г.О. Європейський досвід соціального розвитку села: актуальні практики для України. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2019.04.116>

²⁵ Скорик М.О. Європейський досвід забезпечення сталого економічного розвитку сільських територій. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-29>

²⁶ Краєвська Г.О. Європейський досвід соціального розвитку села: актуальні практики для України. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2019.04.116>

спеціальна європейська програма підтримки малого бізнесу²⁷.

Так, наприклад, для економічної підтримки підприємництва на сільських територіях у Німеччині задіяна велика кількість інстанцій та структур. Підтримка організована на двох рівнях – на центральному та земельному. Її надають держава, торгово-промислові палати, ремісничі палати, профспілки, приватні та державні банки, ощадні каси, школи та вищі навчальні заклади²⁸. Особливе місце в цій системі займають торговельно-промислові палати, з якими, при цьому, законодавчо вимагається узгоджувати всі законодавчі акти, що стосуються малого та середнього бізнесу. Крім того, торговельно-промислові палати Німеччини беруть участь у формуванні бюджетів на всіх рівнях, у засіданнях регіональних та місцевих органів влади та у прийнятті важливих соціально-економічних рішень для розвитку економіки регіону та країни²⁹.

Таким чином, що стосується політик та заходів стимулювання підприємництва на сільських територіях у розрізі окремих держав-членів Європейського Союзу, слід відзначити, що роль пріоритетів загально-союзних стратегічних документів та вимог актів права ЄС є досить значною, проте все ж відповідні політики в різних державах-членах є досить диференційованими. Що ж до конкретних механізмів стимулювання підприємництва на сільських територіях у країнах-членах ЄС, вони загалом подібні до тих, що використовуються і в Україні – пільгове кредитування, прямі дотації фермерам, податкові преференції тощо.

²⁷ Зіггалова О. А. Політика сприяння розвитку малого бізнесу: пріоритети і перспективи. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/2695/1/Kurei_Article_HNU.pdf.

²⁸ Майборода В. Роль банківського сектора Німеччини у сприянні розвитку малих та середніх підприємств. Вісник Національного банку України. 2003. № 4. С. 54.

²⁹ Джабраїлов Р.А., Новікова В.С. Європейський досвід правового забезпечення підтримки малого та середнього бізнесу у контексті регіоналізації державного управління економікою. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1529437c-d4c2-4e48-b37d-ddb247ac3c52/content> – С. 38-39.

Висновки

Аналіз європейського досвіду правового регулювання стимулювання підприємництва на сільських територіях свідчить про наявність комплексної системи інституційних, фінансових та правових механізмів підтримки розвитку сільських територій у країнах Європейського Союзу. Основним інструментом реалізації відповідної політики є Спільна аграрна політика ЄС, яка передбачає як прямі фінансові виплати аграрним товаровиробникам, так і фінансування програм соціально-економічного розвитку сільських територій.

Важливу роль у стимулюванні підприємницької діяльності відіграють структурні фонди ЄС, які забезпечують підтримку інновацій, розвиток інфраструктури, підвищення зайнятості населення та диверсифікацію економічної діяльності на сільських територіях. Для України в умовах європейської інтеграції важливим є поступове впровадження відповідних механізмів підтримки розвитку сільських територій, удосконалення інституційного забезпечення аграрної політики та адаптація національного законодавства до стандартів Європейського Союзу.

Література

1. Regulation (EU) 2021/2115 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 establishing rules on support for strategic plans to be drawn up by Member States under the Common Agricultural Policy.
2. Regulation (EU) 2021/2116 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 on the financing, management and monitoring of the Common Agricultural Policy.
3. Regulation (EU) 2021/2117 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 amending regulations on agricultural markets.
4. Бородіна О. М. Розвиток сільських територій: теорія, політика, практика. Київ: НАН України, 2018.
5. Скорик М. О. Європейська модель сталого розвитку сільських територій: особливості та можливості застосування в Україні.
6. Уркевич В. Ю. Аграрне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2020.

SUMMARY

The article examines the European experience of legal regulation of stimulating entrepreneurship development in rural areas. The main approaches of the European Union to the formation of rural development policy, particularly within the framework of the Common Agricultural Policy (CAP), are analyzed. The institutional and legal mechanisms for supporting entrepreneurship, the role of EU structural funds, and the key directions of financing rural development programs are considered. Particular attention is paid to the support of small and medium-sized enterprises, the involvement of young farmers, and the

diversification of economic activities in rural areas. The main priorities of the European model of sustainable rural development are identified, which is based on economic sustainability, environmental balance, social inclusion, and institutional support. Conclusions are drawn regarding the possibilities of applying European experience in improving Ukraine's state policy aimed at stimulating entrepreneurship and developing rural areas in the context of European integration.

Keywords: rural areas, entrepreneurship, state support, agricultural policy, European Union, sustainable development, Common Agricultural Policy.

7. Андрейцев В. І. Земельне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2019.

8. European Commission. Rural Development Policy 2021–2027.